

Бележки на деня

Единъ чужденецъ за езика на нашитѣ вестници

Единъ чужденецъ, владѣющъ добре българския езикъ, ми поиска веднажъ да му услужа съ български вестници. На следния денъ той ме срещна и ми каза:

„Вашитѣ вестници не се пишѣтъ на български езикъ. Вие имате такъвъ хубавъ и звученъ езикъ, а вашитѣ вестници сж пълни съ чужди думи. Какъ можете да търпите това?“

И той ми повърна вестниците, въ които бѣше подчерталъ всички чужди думи. Особено единъ литературенъ вестникъ бѣше съвсемъ пропиренъ. Въ него поне трѣбва да се пише на български езикъ.

Той ми показа две мѣста отъ една театрална критика, които му направили силно впечатление. Ще си позволя да посоча тия мѣста.

„Не даромъ много литературни есеисти наричатъ Райкшадския херцогъ „новъ Хамлетъ“.

А сжщо: „Небива да се забравя, че Фламбо е като пружина — живъ, съобразителенъ и нервенъ, както го нарича и самъ автора въ една ре-марка и както го дава Н. Балаба-новъ“.

Азъ нищо не му отговорихъ, а само повдигнахъ рамене. Стигнахъ до тамъ, че чужденцитѣ почнаха да ми учатъ на български езикъ.

Прави ли ви впечатление, че цялото правителство „ека“, попита Валери Тодоров в една своя статия за „Обаче“. Прави впечатление, как да не прави! Проблемът не е само с „екането“ и само с правителството и политиците. А прави ли впечатление на драгите зрители и слушатели журналистическото „мънкане“ и „екане“ в ефир. Вирусът на „аутокюто“ в нашата езикова култура отдавна се е намърдал като нашественик от чужда планета. Проблемът е, че единствената ваксина срещу него е не само образованието — първо средното и после висшето. Важен антиген в тази „ЕКАНЕ“ ваксина са медиите.

Преди години в БНТ имаше курсове по правоговор. Нямаше как някой кандидат за слава да припари в ефир, без да е минал през „техниката на говора“. Курсовете ги водеше

Любинка Нягулова, за която говоренето е музика. Поколение журналисти в БНТ научиха много от нея за „глас, темпо, пауза“ и резултатите бяха чудесни. Преди години в едно интервю за в. „24 часа“ точно Любинка Нягулова го каза просто и ясно за правоговора на политиците: „Точно те развалят езика. Не мога да приема, че дори не си правят труда да се научат да говорят правилно. Това е неуважение към езика и хората, които са ги избрали. Щом си стигнал до такава позиция, трябва да се научиш“.

Дали са го прочели това интервю политиците и дали изобщо се замислят за проблема? Но най-много трябва да се замислят журналистите и тези, които подготвят журналистите. Особено във време, в което БНТ и седем университета са се заели с амбициозната и похвална задача „студентите да придобият практически опит и да се докоснат отблизо до телевизията“. В общите условия на академията е записано: владее на чужд език (владеенето на втори чужд език е предимство). Условие за владее на български език няма. Да не говорим за правоговор и езикова култура, които трябва да са сред водещите критерии. Добре, че за позицията „водещ“ е предвидена техника и култура на говора. Но защо само за т.нар. „водещи“. Къде са репортерите и всичките им нови разновидности? БНТ и университетите е добре да се замислят за това, защото не само студентите, но и тези, които вече упражняват тази професия, носят огромна отговорност. Техният „правоговор“ стига до милиони, включително и до политиците. Ако те нямат уважение към хората, които наричат аудитория, после ще е излишно да си задаваме въпросите: Какво ще ги правим тези хора! А дипломата трябва да има значение особено във времето след като се съблекат шапки, тоги и всякакви там необходими и понякога смешни атрибути за дипломирането. Дипломата не е само официален документ, издаден от учебно заведение. Тази диплома, журналистическата, се издава само и единствено от зрителите и слушателите, и не може да бъде алиби и оправдание за „небрежната разговорност“ на политиците.

Проблемът всъщност не е отсега. Той със сигурност е от момента, в който радиото и телевизията не могат да се отделят от своите слушатели и зрители. Ами да препрочетем малкото страници за „скиталеца“ в духовния свят на човека Матвей Босяка, един от създателите на радиотеатъра в България. И няма значение дали има или няма коронавирус. Ако не вирус, ще е нещо друго. Още през 1934 г. в. „Мир“ (бр. 10228) ще напише в една кратка бележка, озаглавена „Един чужденец за езика на нашите вестници“: „Един чужденец, владеещ добре българския език, ми поиска веднъж да му услуга с български вестници. На следващия ден той ме срещна и ми каза: „Вашите вестници не се пишат на български език. Вие имате такъв хубав и звучен език, а вашите вестници са пълни с чужди думи. Как може да търпите това?“. И той ми повърна вестниците, в които беше подчертал всички чужди думи. Особено един литературен вестник беше съвсем прошарен. В него поне трябва да се пише на български“.

Въпросът „как може да търпите това?“ е актуален и днес, и трябва още по-настоятелно да се иска отговор извън всякакви клишета и извинения с новогворите и езиковите практики на всевъзможни администрации. Езиковата култура не търпи празнословие и няма нужда политиците или който и да е друг, да се вайкат, че не били разбрани. Господ да ни пази ако и правоговорът стане политкоректен. Езиковата култура се случва или не се случва в медиите и чрез медиите. И отговорността им за ваксина срещу бацила на неграмотността е не по-малка от тази на образованието и политиката. Медиите също имат нужда от профилактични имунизации и реимунизации срещу мисловното „екане“.

Симеон ВАСИЛЕВ

Източник: obache.bg